

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vas-
tagon szedett betűkből 32 fillér. Állást-
keresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb
hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre
küldendő be; lehet 10 filléres levélb-
lyegekben is.

ÜGYES kézeleányt varráshoz azonnalra
felveszek. Dohány-u. 28. II. 20. Lép-
csőház.

GYERMEKKERTÉSZNÖT felveszek
gyermekeimhez, június 1-re. Karcag
Márkus, Bpest, Telemi-tér 3.

KÖZÉPKORU orth. hölgyet keresek
háztartás vezetésére. Cseléd van. Katz
Mór, Baja, Szt. István-tér 3.

MÁTRAFÜREDEN a közismert orth.
kóser MANDL-PENZIÓ a strand és
autóbusz közelében megnyit.

16 ÉVES félárva, vallásos jólelkű fiú,
tanulónak ajánlkozok kereskedő vagy
iparos családnak. Jelige: „Szorgalmas”

VILNAI saszt jó állapotban, veszek. Je-
lige: „Armegejelöléssel”.

**Jeligés hirdetések feladóinak címét
diszkrécióban tartjuk.**

HIRDETÉSEKÉRT *kaszi* szempon-
tjából nem vállal felelősséget a szerk.
TANITÓJELÖLT elmenne nyárra kor-
repetitornak ellátásért és csekély fize-
tésért. Farkas Ernő, Bpest, Rökk Szil-
árd-utca 26.

KERESEK megbízható intelligens val-
lások gyermekisasszonyt, ki már volt
állásban és háztartásban is segítke-
zik. Krausz Simonné, Bonyhád.

CSINOS tiszta, különbejárható szoba egy
úr részére teljes ellátással vagy anél-
kül szigorúan orth. családnál azonnal
kiadó. Grosz B-né, Eötvös-u. 19.

SZOMBATTARTÓ megélhetéssel bíró
intelligens egyénhez férjhezmenne
csinos, szolid 25 éves leány. Jelige:
„Komoly”.

BIZTOS exisztenciával bíró 55 éves öz-
vegy *bentajro* elvenne 45 év körüli jó-
megjelenésű özvegyasszonyt. Jelige:
„Chasziid”.

KERESEK fűszer-egros és detail üzle-
tem részére szorgalmas, szombattartó
segédet. Jelige: „Teljesen megbízható”.

MELYIK Balatonkőnyéken vagy ma-
gaslati helyen, esetleg annak közelé-
ben lakó orth. család küldendő fiú-
vagy leánygyermekét 6-8 heti üdü-
lésre tiszparti nagyközségbe olymó-
don, hogy ugyanazon időre e célból
fiamat látna vendégül. „Csere” jelige.

27 ÉVES jelesen érettségizett fiatallem-
ber vagyok, szüleimnek egyetlen tá-
masza, betegen, szegénységre ide ke-
rültem. Felépülesemhez még egy hó-
napig itt kellene maradnom, melynek
100 P költségéhez kérem a könyörüle-
tes hittestvérek kegyes hozzájárulá-
sát. Steinitz Sándor, Mátraháza, Sza-
natórium III. 311.

Értesítjük t. vevőinket,

hogy füstölthus,
szalámi és
kolbászáruink
naponta frissen
készülnek és
üzleteinkben,
valamint viszont-
eladóinknál
zavartalanul
beszerezhetők.

Konzerv készitmé-
nyeink az ország
minden csemege-
és élelmiszer-
üzletében kaphatók

Virstli konzerveink
2- és 4 páros
csomagolásban
kaphatók

REBENWURZL Rt
orth. כשר
szalámi és
konzervgyár

Budapest, Kazinczy-u. 41

Telefon: 144-945.

Sürgőnycim:

„Bószor“, Budapest.

UJHUTA klimatikus gyógyhely. (700
m.) Május 15-én megnyílik a Joli-vil-
lában az orth. kóser penzió. Kívánatra
prospektus. Printz Lajos, Miskolc, Ka-
zinczy-utca 6.

ÁLLÁSBAN levő özvegy fiatal talmid-
chóchom feleségül venne készpénzzel
vagy üzlettel rendelkező vallásos, csi-
nos özvegyet vagy leányt 26-32-ig.
Jelige: „Jómegjelenésű”.

KIADÓ két egymásba nyíló csinosan
butorozott ujonnan festett és cíano-
zott erkélyes utcai szoba. Egyenként
is. „Olesó” jelige.

MÁTRAFÜREDEN megnyit a közis-
mert orth. kóser *Klein-penzió*. Folyó-
vizes szobák, olesó előszezon árak. So-
vüajszra elfogad előjegyzéseket.

PÉKSEGÉD jó családból, szorgalmas,
fiatal, szombattartó, azonnalra állást
keres. Jelige: „Ügyes”.

**Jeligés levelek továbbításához 20
filléres bélyeg mellékelendő.**

CSERÉBE adnám leányomat Bpestre,
csakis leányért orth. uricsaládnak. El-
sőrendű ellátással. Jelige: „Tiszparti
városba.”

VAGYONNAL és tőkés certifikáttal
rendelkező 24 éves talmidchóchom és
művelt kereskedő részére hozzáillő val-
lások szép, fiatal urileány kerestetik.
Jelige: „Rendes.”

HÁZTARTÁSOM vezetésére szorgalmas
vallások nőt keresek. Jel. „Orthodox”.

SZÜLŐK FIGYELMÉBE! Küldje gyer-
mekét kíséret nélkül a kitűnő subalpini
levegőjű *Mátrafüredre* az orth. kóser
Klein-penzióba, ahol külön modern, fol-
lyóvizes, fürdőszobás villában lesznek
elhelyezve, orvosi felügyelet mellett.

ZÜGLIGETBEN (Szarvasnál) autóbusz,
villamos mellett, kertes modern villá-
ban Ia. orth. ellátás. Nyaralásra elő-
jegyzés. Arnyas-út 10. Tel.: 164-838.

VIDÉKI orth. uricsalád elvállalna ne-
hány nyaraló vendéget gyönyörű
nagy kertes kastélyban. „Hernád
partján” jelige.

GABELLA- és mikvefürdőjegyek pontos,
megbízható füzet. és sorszámzással,
14-féle színű papíron, 100 lapos töm-
bökbe fűzve; anyakönyvi kivonatok,
keszűbek finom fehér papíron nyomtat-
va kaphatók: Schwarcz Lipót könyv-
nyomdájában, Kunszentmiklós, Pest m.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készit hullámost-
tott hajból; javítást, ondolást olcsón
vállal

HEISZ JENŐNÉ
parókaakészítő és női fodrász,
Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14
Telefon: 1-111-06.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót לייפא

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.
Telefon: 1-238-08. Csekkzámla: 50.791.
Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Tehát a felsőház is elfogadta...

A zsidójavaslat a felsőházban is keresz-
tülment. Bár ez a legutóbbi pár napban
már előrelátható volt, mégis meglepés-
ként hatott a felsőház egyöntetű állásfog-
lalása, hiszen *Rassay* Károly kitűnő kép-
viselőházi beszédében még annak a re-
ményének adhatott kifejezést, hogy a fel-
sőház a zsidójavaslat visszautasításával
fogja létjogosultságát bizonyítani... Cso-
dálatos módra a felsőházi tagok sorában
nem nyilvánult meg a méltán elvárt ér-
deklődés a zsidójavaslatot tárgyaló keddi
ülés iránt. Amikor pedig szavazásra ke-
rült a sor mindössze negyvenen voltak je-
len. A katolikus klérus tagjai közül egyet-
lenegy sem tartózkodott az ülésteremben,
nem voltak ott a királyi hercegek sem.
Lőw Imánuel látva a helyzetet, beszéde
után szintén eltávozott.

Tagadhatatlan, hogy a zsidótörvény
részét az ország keresztény jellegén és
megváltoztatja a magyar törvényhozásnak
1848. óta folytatott irányát. Nem is-
meri el, hogy a kitért zsidó, *keresztény* és
érvényteleníti a zsidóság egyenjogúságát,
amely törvénybe van iktatva. Eppen ez-
ért fel lehetett volna tételteni, hogy ke-
resztény szempontból és jogi tekintetben
heves harc indul meg ellene a felsőház-
ban, a papság és a konzervatív felsőbb
réteg testületeiben. Ezzel szemben a bi-
zottsági tárgyaláson a keresztény főpapok
meglepő enyhén tiltakoztak az ellen,
hogy a törvény nem ismeri el az 1919.
után kitért kereszténységét és határidő-
üzletet köt a különféle kategóriájú mesü-
medokkal. A hercegprímás felebaráti sze-
retetről beszélt, amellyel igazán nem
egyztethető össze annyi ártatlan ember-
nek állásból való kidobása és magyarítani
kezdte a felebaráti szeretet egyes fázisait,
de a fejtegetés végeredményben ellenke-
zett a felebaráti szeretetnek egyedül igaz-
ságos és mai napig is érvényes megállapí-
tásával, amelyet *Hillel* ezekbe a szavakba
öltött: „Amit magadnak nem kívánsz, azt
ne tedd másnak.”

A csanádmezei püspök élénken rávi-
lágtott arra az igazságtalanságra, amely a

kenyerüktől megfosztott zsidó embereket
éri, de ebből az alkalomból egészen egy-
oldaluan a mai állapotokért a „háború
előtti szabadságkőműves, radikális gondol-
kodású zsidóság” teszi felelőssé. Ez
meg azután igazán furcsa, hogy egy mostani
20 éves zsidó fiatalember ne kap-
hasson állást azért, mert 25 évvel ezelőtt
egyes zsidók, akik már akkor ki voltak
keresztelvek — tehát a mostani tör-
vény szerint asszimilált magyaroknak szá-
mítanak — nem fejtettek ki hazafias te-
vékenységet. Hisz ez a felfogás az erő-
szakoskodásnak igazolása akar lenni és
rendkívül hasonlít a farkas filozófiájára,
aki felelősségre vonja az egy hetes bá-
rányt, azért, mert két hónappal ezelőtt
egy birkanóját zavarossá tette a vizet,
amelyből ő azután ivott. Mit tehet tehát a
mai zsidó fiatalember azért, amit szüle-
tése előtt írtak, szónokoltak, agitáltak
egyes u. n. zsidó körök, akik az ő társa-
dalmi körétől teljesen idegenek voltak?

Egészen evoldulauk és elfogultak a
felsőházi vita első szónokának báró *Pró-
nay* Györgynek egyes kijelentései. „Ennek
a törvénynek — mondta többek között —
mementónak kell lenni, okulásul kell
szolgálni a zsidóság számára. Meggyőző-
désem, hogy a nemzeti szellemmel átba-
tott magyar zsidóság kiközösíti magából
a nemzetietlen szellemet képviselő és pro-
pagáló zsidókat.” Nem tudjuk, kik ezek
a nemzetietlen zsidók és ez az érvelés
nem a realitásokon nyugszik, hanem csak
célzatos feltevéseken.

Reális meglátáson épül fel *Láng* Lajos
felsőházi beszéde, amely hangsúlyozta,
hogy jogfosztás történt, kidomborította a
jogfosztások veszedelmes voltát, mert
ezen az úton nincs megállás, megállapí-
totta, hogy a törvényjavaslat tulajdonké-
ppen prémiumot tűz ki a kitérésre. Minden
gondolkodó ember szívéből beszélt, ami-
kor megállapítja:

— Ha el lehet venni ma valakinek az
állását, ami az illető vagyona, kártalanítás
nélkül, akkor holnap el lehet venni vala-
kinek a házát, a birtokát is kártalanítás

nélkül. Ha felállítunk ilyen precedenst,
meg lehet állani a lejton? A demagógiát
meg lehet szüntetni, de a demagógiával
kiegyezni százalékos arányban nem lehet.

— Ez a javaslat különbséget tesz asszi-
milált és nem asszimilált zsidók között.
Hiába él itt *Goldberger* Leó családja 300
év óta, hiába alapított 150 évvel ezelőtt
gyárat: aki 20 évvel ezelőtt vándorolt be
és ugyanakkor kikeresztelkedett, az a be-
csületes magyar! *Kán* Béla jó magyar volt
tehát, mert kellő időben keresztelkedett
ki, de én nem lehetek jó magyar, pedig
már 200 évvel ezelőtt is itt élt a családom.

Láng Lajos azt a kérdést is pedzi, vaj-
jon nem lett volna-e jobb a bevándorlás
terminusa szerint intézni az arányszámot
és megállapítani azt, hogy magyaroknak az
számát, akinek őse 1848-ban itt élt már.
Mi ehhez hozzáfűzzük: az 1848.-i szüle-
tési dátumot igenis ismerv gyánánt kell
tekinteni, de természetesen nemcsak a
zsidóknál, hanem mindenkinél ebben az
országban és akkor kiderülne, hogy a
leghangoskodóbb bonboldogítók, fajvé-
dők, 80 százalékosok ősei 1848-ban még
nem laktak Magyarországon.

Foglalkoznunk kell még *Ravasz* László
református püspök köv. kijelentésével:

— Mondja valaki, hogy nem magyar
a zsidó, joggal elő fogják hozni a negy-
vennyolcas honvédeket, hősi halottaikat,
a lövészárkokban megmútatott bajtársi
érvületet és bátorságot. Nem ver gyökeret
a zsidó? Meg lehet mutatni a Tisza-Duna-
közén száz meg kétszáz esztendősi zsidó-
vallású földbirtokosokat, akiknek a ma-
gyar föld csakugyan egész világuk és er-
kölcsei létüknek az alapja, amelyhez hűek
és amelyet szolgáltak. — Magyar a zsidó?
Ulj be egy Nyíregyházára menő harmad-
osztályú kupéba, amelyben hatvan-hetven
hervnyósapkás, szakállas zsidó szájában
habzik a jiddis. Kérdezd: ez a magyar?
Ez Árpád népe?

Ugyanílyen tenorban beszélt azután a
vita végén *Mikecz* igazságügyminiszter,
mondván: Tény, hogy van teljesen asszi-

Egyetemi professzor hite a csodákban

Az ujságok közölték Frank Fülöp prágai egyetemi tanárnak azt az értekezését, mely azt hangoztatja, hogy a természettudományos gondolkodás nem ellenkezik a csodákban való hittel, az ember lehet bármilyen tudós, de azért lehet abban, hogy a természettudományban felsőbb avatkozás lehetséges. Mert a természettörvények csak általános érvényességgel állapítják meg a tüneményeket, de kivételek lehetségesek és ez feltelez egy földöntúli hatalmat. A természettörvények úgy vannak megszerkesztve, hogy nem állapíthatjuk meg szabatosan a tünemények egymásra következtetését. Nem tudjuk pontosan előre megmondani, mi lesz. Rések, lehetőségek vannak a törvényekben. Így is, úgy is történhetik valami. Hogy azután a valóságban mi történik, a felsőbb hatalom szabja meg. A felsőbb hatalom tehát a természettörvények megsértése nélkül is belenyulhat a tüneménysorba.

Mindezt fejtegeti az egyetemi tanár. Érdemes feljegyezni, hogy ez az egész diskusszió megtalálható Rabbi Lippmann Heller „Tajszfesz Jajmtajv” kommentárjában, a folyó Perék ismert mondásához: „Tíz csodás dolog teremtett a teremtés befejezése előtt péntek este szürkületkor.” Idézi a Rambam magyarázatát, amelynek értelmében I'ten a teremtéskor a természeti törvényekbe már beleadta a lehetőséget, hogy bizonyos időben megtörténjék a csoda. A péntek estefelé teremtett dolgok között fel van sorolva pl. Korach és társainak földbesüllyedése. Ez azt jelenti: amikor I'ten megteremtette a földet, akkor azt a törvényt is beléadta, hogy Korach idejében megnyíljon és elnyelje; így kell az összes, a Perékben felsoroltakon kívüli csodatételeket is magyarázni. A teremtés második napján a víz teremtésénél az Alkotó beléhelyezte azt a törvényt, hogy az egyiptomi kivonuláshoz majdan kettéhasad a tenger. A negyedik napon, amikor megteremtette a Napot, akkor a teremtés folyamatában az is benne volt, hogy Jehajszüa idejében megáll majd. A Tajszfesz Jajmtajv idézi azt a nézetet, amely szerint azt kell feltételezni, hogy I'ten a csodát nem a teremtésnél, hanem mindig a kellő pillanatban határozta el, fejtegetésének vége pedig az, hogy mind a két nézet megtalálható a Talmudban. Egyfelől azt találjuk, hogy: „I'ten a tengerrel megegyezést kötött, hogy kellő időben szétváljék”, de azt is tanítják bölcséink (Sabbosz 88.): „I'ten kikötötte az egész természettel, hogyha Izráel elfo-

gadja a Tórát, akkor fennmaradhat a világ, ha pedig nem, összeomlik”.

Ugy abból, amit a professzor mond, mint abból, amit a Tajszfesz Jajmtajv fejteget, kiderül, hogy a világnak mechanikai magyarázata nem kielégítő, hanem a mindenség erkölcsi alapját kell vallanunk, amiért természetfölöttiséget kell feltételeznünk és így igazolva van a hit,

Tollhegyről

Amint a napilapokban olvasható, hivatalos értesítés jött, hogy Németország eltiltotta katolikusainak a budapesti eucharisztikus kongresszuson való részvételt, mert nem óhajtják kitenni a katolikusokat, hogy olyan beszédeket hallgassanak, olyan felfogásokról tanuszkodó demonstrációkat észleljenek, amelyek a Németországban uralkodó irányzattal meg nem egyeznek. A tilalom halatára ki ne emlékezzék arra, hogy a Tnuch tanúsága szerint, amidőn a zsidóorszag két részre volt szakadva: „Juda” és „Izráel”re, az utóbbinak rendszerint gonosz királyai voltak és a leggonoszabb: Jerovom nem akarta, hogy az ő népe zarándoklások alkalmából felvonuljon Jeruzsálembe, nehogy ott az Egy-I'ten hívőkkel találkozzanak és az ott lefolyó áldozatok visszatartsák őket annak a két borjának imádatától, amelyet a bűnös, bálványimádó zsidó király felállított ...

A budapesti törvényszék most elítélt egynekény csirkefogót, akik a szó szoros értelmében azok voltak, mert sokszáz csirkét és tyukot loptak el, mégpedig úgy, hogy elkábították először a szákmányukat és azután kitekerték a nyakukat. Elítélték őket. Pedig: enyhítő körülményképpen fel kellett volna említenie a védőügyvédnek azt, hogy az állatvédelem összes kellékeit a legnagyobb mértékben megtartották: kábítás is volt és saktolás sem volt ...

Kisvajka községben bezárták a katolikus templomot, mert a templomban a falubeli magyarok és svábok összeveszekedtek és olyasvalamit csináltak, ami miatt be kellett zárni a templomot. Ez a veszekedés szomorú elégtétel nekünk zsidóknak, hogy nem csak zsidók szoktak veszekedni egymás között. Nálunk a veszekedés legalább valamilyen vallási

amelynek értelmében a Mindenható akaratából csodák történnek, ha Ő ezt akarja, ha Ő ezzel az emberiséget tanítani akarja. Ez a hit nem áll ellentétben az észszerűséggel sem, mert talmudi bölcséink azt is tanítják: „nem szabad támaszkodni csodákra”, azaz nem szabad úgy berendezkedni az észszerűség ellenére, hogy majd esoda történik.

szempont miatt üt ki, itt azonban politikai divat miatt. Szóval, az ismert mondást úgy kell variálni: „Es christelt sich, wie es sich jüdelte”.

Ezzel kapcsolatban megemlítnék olyasvalamit, amikor a nem-zsidó nemzetiségi vizsályokban a zsidók analógiát szolgáltatnak. Egy külföldi lap tanulmányt közöl arról, hogy a régebbi századokban pervitel alkalmából a tanulnak a vallását, vagy fáját tekintetbe vették. A prágai városi rendtartás szerint, a csehnek és a németek viszálykodásai következtében, ha „egy csehnek követelése volt egy némettel szemben, akkor német tanukat is kellett hoznia. Éppágy, ha egy németnek követelése volt egy csehvel szemben, akkor cseh tanukat is kellett hoznia”. A szabályzat azzal indokolja, hogy a két nép ellenségesen viselkedik egymással és így úgy kell rendelkezni, mint az keresztények és zsidók között szokásos. Azaz: ha kereszténynek követelése volt zsidóval szemben, zsidó tanút is kellett hoznia. — Hát ezek a középkori századok nem is voltak olyan korlátoltak és igazságtalanok. A mai viszonyok között legalább ezt állapíthatjuk meg. Ma sokszor nem törődnek azzal, hogy a tanú nyilvánvalóan gyűlöletből vall.

Hogy a zsidójavaslat milyen kárt okoz az országnak idegenforgalmi szempontból, ennek illusztrálására ideiktatjuk a lapokban megjelent köv. híradást: „A Kereskedelmi és Iparkamara idegenforgalmi szakosztályja hétfőn tartotta ülését Madarassy Beck Gyula báró elnöke alatt. Gyömrey Sándor kamarai titkár kimutatta, hogy a budapesti Nemzetközi Vásáron és a Tenyészállatvásáron csak 9426 külföldi volt, ami a múlt évvel szemben 43 százalékos visszaesést jelent. Tavaly a szállodai szobák 17.6 százaléka maradt üresen, az idén 50%”. A nagy visszaesés okaiul ugyan más indokokat hoztak fel, de lehetetlen észre nem venni az összefüggést a zsidójavaslatlaltal is, mint ahogy erre Peyer Károly rá is mutatott a képviselőházban.

A hetiszakasza szava nyomán

„Vaachaltem lachmechem loszavá vij-savtem lovetach b'arcz'chem — kenyereket eszitek jóllakottságig és biztonságban lakoztok országokban.” Az emberi társadalomnak egyik fontos törvénye van itt lerögzítve. Ha van kenyér, van biztonság és béke honol. Ezért mondja a Talmud: „Aki álmában fazekat lát, az a békének a jele” — azaz, ha van, ami a fazékban fő, akkor a társadalmi béke bekövetkezése várható. A zsidóság történetében ez a társadalmi szabály sorsdöntő jellegű fontossággal bír. Mert köztudomású, hogy zsidóüldözések akkor kezdődnek, vagy (hogy mai kifejezéssel éljünk) a zsidókérdést akkor vetik fel, jogfosztó zsidótörvényeket akkor hoznak, ha a külvilág, a nemzsidó társadalom gazdaságilag leromlott s a lelkiismeretlen igaztás azt akarja elhitetni, hogy a bajnak a zsidók az okozói, vagy, hogy a zsidóknál jobb a vagyoni helyzet. Hogy pedig a nemzsidó lakosság anyagi jóléte a legjobb biztosíték a zsidó lakosság biztonságára, erre igen szellemes célzást talál Rebbe Reb Jajnoszon, a hirneves gaon a zsolttárversben (4 fej.): „Noszatto szimecho b'libi méész d'gónom v'szirajsom róbbu ... — örömet helyeztél szívembe, amidőn gabonájuk és mustjuk szaporodik, békében együtt lefekhetem és alhatom, mert te óh Örökkévaló biztonságba helyezel engem.” A gaon szerint Izráelnek szava szólal itt meg és azt mondja: I'tenem, adj, hogy a többi nép bőségben éljen, duskáljon gabonában és mustban, az én örömöm még nagyobb lesz, mert akkor nyugodtan és biztonságban le tudok fekvődni a Veled való lelki kapcsolatban! Ugyanez a gondolat fejeződik ki a hetiszakasa áldásában: ha kenyereketek jóllakottságig ehettek mindannyian az országban, akkor biztonságban élhettek...

Dr. Frenkel Bernát

vallástanár
ZSIDÓ NEVELŐINTÉZETE
Bpest, XIV., Szabó József-utca 14.
Üdülő: I., Béla király-út 34.
Telefon: 165—170.
INTERNATUS fiuknak és lányoknak
Leánytovábbképző 14 évesnél idősebbeknek. Korrepetáló tanfolyam, zene, nyelvek.
GYERMEK ÉS DIÁKÜDÜLŐ
A SVÁBHEGYEN, 3000 négyszögletes PARKBAN. Külön gyermeksport! Felmenteknek is. Prospektus díjtalan.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben.

Keksz, levestészfák és ostyaárak. Diabetikusok részére „levegő” kenyér Elsőrendű dessert és különlegességek

„V'chosli is b'ochiv — elbotlanak egyik a másikban”. Közismert a Talmudnak (Szanhedrin) az a mondása, hogy „Kol jisroel arévim ze loze — Izráel fiai felelősek egyik a másikáért.” Hogyan következnek ez a tanítás a Tórából? Ezzel kapcsolatban rá kell mutatni arra az anekdotára, amely a Sévet Jehüdo krónikájában olvasható: „Alfonz király ki akarta írtani a zsidóságot, erre az egyik tanácsosa azt mondta, hogy nincs szükség ilyen kegyetlen rendszabályra, el lehet képzelni valamilyen szelidebb módszert, amely épp olyan mértékben elősegíti ezt a célt: az ország egész zsidóságát egy helyre kell letelepíteni, az ország többi lakossága ne álljon velük sem társadalmi, sem gazdasági érintkezésbe, akkor rövid időn belül egyik társadalmi, sem gazdasági érintkezésbe, akkor rövid időn belül egyik megeszi majd a másikat” Látjuk tehát, a hitlerizmus elképzelése a külön gettóról, a teljes izoláltságról már évszázados. De valóban így van-e ez? Valóban, ha a zsidók egymás között élnek, akkor egyik elbotlik a másik miatt, egyik nekitámad a másiknak? Átok volna, ha ez így volna. De, hogy ne legyen így, mondják bölcséink, meg kell szilárdítanunk magunkban az erkölcsi felelősség érzetét, hogy Izráel fiai felelősek egymásért, mindig arra kell gondolnunk, „az egyik elbotlik a másikba,” de csak akkor, ha elfelejtjük, hogy Izráel fiai felelősek egyik a másikért ...

„Vzocharti esz briszi Jákaiv, v'af esz briszi Jiczchok, megemlékezem szövetségemről Jákaivval, Jiczchokkal, szövetségemről Avrohommal és a földről is megemlékezem.” A feddő szakaszban ez a kijelentése feddést tartalmaz-e, vagy világosztatást? Némelyek szerint feddést. I'ten azt mondja: „Megemlékezem a ti nagy őseitekről, majd a Szentföldről, ahonnan el kellett mennetek bűneitek miatt és akkor látom csak, mennyire sülyedtetek ...” Mások szerint ez világosztatást foglal magában. A három őstestestetője a zsidó világ három pillérjének: „Tóra, I'tenzolgálat, jótékonyág.” Jákaiv jelenti a Tórát (a hagyomány szerint Sém és Ever tanházaiban Tórát tanult); az I'tenzolgálat megtestesítője Jiczchok, aki önmagát akarta feláldozni; a jótékonyág ragyogó példaképe pedig

Avrohom. Az kellene, hogy minden zsidóban mind a három erény ki legyen fejezve. De sajnos: a tapasztalat azt bizonyítja, hogy először a Tóra tanulása gyengül, majd a vallásosság és a végén csak a jótékonyág marad. A Tajchocho azt akarja mondani: „Megemlékezem az én szövetségemről (a Tórával) amit Jákaivval kötöttem, de ha látni fogom, hogy az utódaim már nem tanulnak elég Tórát, akkor gondolni fogok a Jiczchokkal kötött (I'tenzolgálat) szövetségre és ha azt tapasztalom, hogy a vallásosság is elgyengült, akkor gondolkodok majd arra, hogy az Avrohommal való szövetség, a jószív még megmaradt és gondolok az országra, amelyből jöttek, gondolok a származásukra és megkönyörülök rajtuk.” (Igy magyarázható, hogy a szent szöveg a patriarchák sorrendjét fordítva közli, előbb említetik Jákaiv, s csak a végén Avrohom.)

Két feddő szózat (Tajchocho) van a Tórában. Az első a heti szidrában, a másik „Ki szóvaj” szakaszában. Az első többes számban van tartva, a második egyes számban szól. Hogy magyarázható ez? Összefügg azzal a talmudi kijelentéssel: Az első Templom összeomlott, mert bálványimádás és erkölcstelenség uralkodott a közösségben; a második Szentély pedig azért pusztult el, mert tombolt az oknélküli gyűlölködés (szinasz chinom), az egyik a másikban ellenséget látott, anélkül, hogy oka lett volna. Az első Tajchocho az első Szentély idejéről való bűnökre szól, amelyek az egész közösséget megfertőzték és azért többes számban hangzik, a másik pedig utal a második Templom idejében elkövetett bűnre, amikor az egyén gyűlölte az egyént és ezért egyes számban szólal meg.

Schuls-Tarasp

(Svájc) 1250 m. a tenger színe fölött. Gyógyfürdő a nap-magaslaton. Egyenértékű források és fürdők mint Karlsbadban és Marienbadban.

Hotel Viktória

elsőrendű, orth. כשר, mérsékelt árákkal. Prospektust küld: A. Kempler, Lugano (Schweiz)

WEISZ MÓR

orthodox kóser keksz, kétszersült, és süteménygyára, Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: 1-423-65

„BARBIEN” késnélküli borotválópor minőségben utólrhetetlen

BARBIEN VEGYIPARI VÁLLALAT, Budapest, Király-u. 30. Tel.: 119-564.

A „Hét Község” multiájából

A Chaszam Szajfár előtti nagymartoni rabbik közül R. Jirmijohü igen kiváló volt. Ő a XVIII. század hatvanas éveiben kezdett ott működni. Fiával R. Jajovval együtt, aki Czéhlemben működött, adta ki egyik művét. (Imrê Najám) Működési idejéből maradt egynehány anyagi vonatkozású feljegyzés, amely azt mutatja, hogy a zsidó hitközségek élete akkor is küzdelmes volt. A híres rabbinak 1781-ig évi fizetése 25 forint volt, azonkívül a hitközség gondoskodott fűtésről, kötelezte magát továbbra arra, hogy hat böchezt ellát egész éven át szombati plettel (Plett, népies kifejezése a Billet szónak: azaz a böchekek kaptak pénteken egy bilétát, egy utalványt a szombati ellátásra egy-egy hitközségi taghoz). Ugyanabban az évben a rabbi panaszkodott, hogy nem bír ebből a csekély fizetésből megélni és ezért az előjáróság összehívta a legmagasabb adófizetőket és

elhatározták, hogy felemelik fizetését évi 50 forintra, de ezzel szemben a rabbi elengedi a községnek két böcher élmezését, azaz csak négyet kell szombattal ellátni. De nemsokára rá az anyagi helyzet megrosszabodott. Mária Terézia halála után, amikor az ország pénzügyeit rendezni akarták, természetesen elsősorban a zsidóadót fokozták és ezért a hitközség kénytelen volt olyan határozatot hozni, amelynek értelmében a tavalyi „fizetéselemelés” semmis, az erről szóló és a rabbinak átnyújtott levél „csak olybá tekintendő, mint egy közönséges cserép” (l'chaszpo b'almo) mert a község nem bír nagyobb fizetést adni, mint 25 forintot. Maga a rabbi is belátta, hogy „a mi nagy büneink miatt” igen sokan tönkrementek, lemond a 25 forintnyi fizetéselemelésről, sőt a nehéz viszonyokra való tekintettel beleegyezik abba, hogy esetül csak három növendékét látta el a hitközség.

Bál Sém legendák

Bál Sém és hűséges követőinek tanításai a zsidó lélek legszebb virágai.

Bál Sém — így mondta el egyik híve — valamikor egy kisvárosban tartózkodott. Reggeli imája előtt szokása szerint pipáját szívta és kinézett az ablakon. Egy férfit látott, aki kezében talisszal, t'fülnel olyan egyszerűen és méltósággal ment, mintha az eget kapujába igyekezne. Bál Sém megkérdezte háziurától, ki ez az ember. Harisnyakötő — mondta ez — aki télen-nyáron kötelező időben templomba megy.

Bál Sém utána küldött, de a házigazdája lebeszélte:

— A bolondos ember nem fogja utját megszaktítani, ha maga a császár is hívna.

Bál Sém erre visszazóltotta küldöncét és csak később, ima után küldött utána azzal, hogy az ember hozzon négy

pár harisnyát. Nemsokára ott állott előtte az ember. Megmutatta becsületesen kidolgozott, jó anyagból készült munkáját.

— Mit kérsz egy párért?
— Másfél forintot.
— De megelégedsz egy forinttal is?
— Ha megelégednék, akkor ezt az árat mondtattam volna.

Bál Sém kifizette a kívánt összeget és tovább kérdezősködött.

— Mivel foglalkozol?
— Addig dolgozom, amíg negyven, vagy ötven harisnyám van együtt. Akkor behajítom őket egy forró vízzel telt üstbe, majd kiviszem és addig préselem, amíg készek.

— Hogyan árusítod őket?
— Nem hagyom el házamat és műhelyemet, hanem a kereskedők eljönnek hozzám és megveszik. Ők hozzák a jó

gyapjút is, amit számomra vásároltak rendez, tisztességes áron. Csak az ön tiszteletére, rebbe, jöttem ki a házamból.

— Ha reggelenként felkelsz, mit csinálsz, mielőtt imádkoznál?

— Mi mást csinálhatnak, mint harisnyákat.

— Hogy állsz zsoltárok dolgában?
— Azokat a zsoltárokat, amiket betéved tudok, munkaközben mondom el.

Amikor a harisnyakötő eltávozott, Bál Sém így szólt az emberekhez:

— Láttátok? Hallottátok a beszédét? Nos, ha láttátok, tudjátok meg, hogy alapköve ő a szentélynek, amelyet fel fogunk állítani, ha majd elérkezett a megváltás napja...

*
Egyszerűség vonult végig Bál Sém tanítványainak mondásain és élményein is. Egyszerűség és jószívűség, vidámság és igénytelenség. Mindezt a gölisis fájdalomait kompenzálja: Az egyszerű ember a chaszidizmusból felmagasztosul.

Rabbi Jákob Jiczchokhoz eljött néhány chászid Lublinba. A kocsis, aki hozta őket, cédulára írott kérést adott át a caddiknak. A Lublini, amikor meglátta a kocsis írását, felkiáltott:

— Micsoda vakító fény árad ennek az embernek a nevéből!

A chászidok csodálkoztak. Egyszerű tudatlan ember a kocsis, soha sem láttak valami különös jót tőle.

— Híába — mondotta a rebbe. — A lelke úgy ragyog felém, mint a legszebb napsütés.

A chászidok eltávoztak, hogy megkeressék a kocsis, aki azonban nem volt a szállásán. Uccáról-uccára mentek, hogy megkeressék. Az úton találtak egy vidám menettel, énekesekkel és zenészekkel, mögöttük tapsoló, ugráló emberek, középen a kocsis, aki vidámságában mindnyájukon túltett.

— Miért teszed ezt? — kérdezték tőle?

— Amikor a rebbehez mentetek, arra gondoltam — felelte — miért csak ti örüljétek, én is örülni akarok. Végigkószáltam a városon, amíg az egyik házból zeneszót hallottam. Beléptem. Itt tudtam meg, hogy két árva gyermek üli lakodalmát. Kis idő múlva nagy veszekedés támadt, mert a menyasszonynak annyi pénze sem volt, hogy taliszt vehessen a vőlegénynek. Már annyira tartottak, hogy összetépjék a házassági szerződést. Szívem el kezdett dobogni, nagy forróság öntött el, nem tudtam elviselni a leány szegényét és kivettem a pénztárcámat. Ami benne volt, abból pontosan telt egy talisztra. Ezért vagyok olyan vidám.

A chászidok most már megértették, hogy a caddik miért látott akkora fényt kisugározni az egyszerű kocsis nevéből.

SZ. I.

Zsidó humor

A körülmények úgy hozták, hogy Chajziknak egy éjszakát Lembergben kellett töltenie. De minden vendégfogadó zsuföldiség tele volt, úgy hogy már-már nem volt hol aludnia. Végre egy fogadós megkönnyörült rajta.

— Szabad szobám ugyan nincs, — mondta — de az egyik nagy szobában, hol két ágy áll, egy orosz generális lakik, aki, persze, csak egy ágyat használ. Ez a generális ép most fekiúdt le tökrészen és mámorából nem igen fog a reggel bedlta előtt felébredni. Fekiúdj le tehát a másik ágyba, de figyelmeztetlek, korán reggel menj már ki a szobából. Jaj lesz neked, ha a generális észrevesz...

A derék Chajzik belement a dologba. A fogadós megígérte, hogy hajnalban fel fogja kelteni, bevezette Chajzikot a szobába és megmutatta neki az ágyat. Világot, persze, nem volt szabad gyújtani. Chajzik fáradtan dönt le a fekvőhelyére és mélyen elaludt.

Hajnal volt, mikor felkeltették. A sötétben tapogatózva kereste meg ruháit. Bebujt a nadrágba, magára kapta mellényét, kabátját, fejébe csapta kalapját és — usgyé! Fellelékezett, mikor már kint volt a szobából.

Akik a vendégfogadó előcsarnokában ültek, Chajzik láttára tiszteletteljesen felálltak. De Chajzik körül sem nézett, csak szaladt tovább. Az uccán egy szakasz katona jött vele szemben. A vezető tiszt „tiszteleg”-et vezényelt. Egy másik szakasz katona Chajzik láttára szabályszerűen „feljelődött”. A piactéren idegesen kocsit keresett. A kocsisok tiszteletteljesen lekapták előtte sapkájukat...

Igy érkezett haza. Feleségének majdnem eldült a szíverése, mikor a generálist a kiiszóbban meglátta. Chajziknak sem különben, mikor a generálist az ajtóval szemben levő tükörről megpillantotta. Rémtőlten kiáltozott:

— A fogadós! Tévedett! Chajzik helyett, a te férjed helyett a generálist költötte fel...

De hogy a generálissal mi lett, tudja az ördög...

Görömböly-Tapolcza

gyógyfürdőn megnyílik júniusban a régi helyen ENGEL JENŐ orth. kóser étterme Miskolcra.

Farkasvölgyi

orth. kóser penzió a Svábhegy déli lejtőjén
Torbágyi-út 110. sz. Tel.: 165-275.
(59-es villamos). Minden szoba külön terrasszal, folyóvízzel. Elismert kitchű konyha, polgári árák.
Referencia: Grosz J. József budai orth. főrabbi.

A Talmud mesterei

— Ráv egymehány tanítványa —
Ráv Katina. Ráv tanítványai közül való, 250 körül élt.

Amidőn egy alkalommal az eső elmaradt, ami az akkori babilonai mezőgazdasági foglalkozást üző zsidóságra nézve katasztrófális következményeket vonhatott maga után, azt magyarázta a községnek, hogy térjenek meg és különösen gondolkodjanak arra, hogy az eső kimaradásának oka az is lehet, hogy elhanyagolták a Tóra tanulmányozását. (Taanisz 7.) Valóságos költői kijelentését olvashatjuk Jajmo 54. lapján: „A Szentély frigszekerényén, egymást átölölő két kerüvim volt látható. Ha Izrael fiai ünnepre felzarándokoltak Jeruzsálemba, felhúzták előttük a szent függönyt, kohaniták rámutattak a kerüvimre és azt mondták: lássátok, így karol át benneteket I'ten szeretete.”

*
Genivo. Ötöle ered az ismert mondás: „Man malché, rabonon — kik az igazi királyok a Tóra-tudósok.” (Gitin 31.) Mélyértelmű példázata van a Midrasban: „A róka körüljárta a szőlőt és a kerítésen keresztül látta a gyönyörű szép fürtöket. De a kerítésen nem tudott keresztülbujni, olyan szűk nyílása volt. Elhatározta tehát, hogy addig böjtöl, amíg lesavanyodik. Három nap után tényleg annyira lefogyott, hogy keresztül tudott bujni a lyukon és nekifeküdt a szőlőnek. Miután jóllakott ki akart megint menni, de akkor látta, hogy annyira meghízott, hogy nem tud kimenni. Erre megint három napot böjtölt és így azután oly soványon ment ki, mint ahogy bement. Mi ennek a tanulsága: Ilyen az ember is, töri magát, születésétől fogva és amikor véget ér az élete, kimegy az élete szőlőkertjéből, ugyanolyan mint ahogy belépett: meztelenül születik és meztelenül hal meg.”

*
Ráv Hamnūno. Genivo kortársa volt. Ráv Chiszdo azt tanúsítja róla, hogy „nagy ember” volt. Egyik tanítása köv.: — Mihelyt a gyermek beszélni kezd, máris tanítani kell Tórára, ezekre a sza-

vakra: „Tajró czivo lónü Majse majróso k'hillasz Jaakajv — Tant parancsolt nekünk Majse, ez Jáakajv gyülekezetének öröksége.”

Sabbosz 119. olvasható egyik intelme: — Jeruzsálem elpusztult, mert a gyermekeket az utcán hagyták kóborolni s nem tanították őket Tórára.”
Taanisz 7. idéztetik köv. tanítása: — Jirmijohü próféta (3. fej.) mondja: „Vajimon'u r'vivim, imalkajs laj hójó iméczach issó zajno hójó loch méant hikkólém — s el lett vonva tőled a záporos.. arcátlan nő homloka a tied...” Ez azt jelenti, hogy az arcátlanok miatt maradt el a megtermékenyítő eső.

*
Ráv Nachmon. Az előbb említettek társaságához tartozott. Nagyon mély, amit Kajhelesz (8. fej. 14.) eme igéjével kapcsolatban mond: „Vannak igazak, akiknek jut a gonoszok sorsa és vannak gonoszok, akiket elér az igazak sorsa”. Ez azt jelenti: „Boldogok a jámborok, akiknek ezen a világon annyi szenvedés jut, mint amilyen a gonoszoknak jut majd a jövő világban és jaj azoknak a gonoszoknak, akiknek most itt a földi világban olyan jó sorsuk van, mint amilyenben a jámborok fognak részesülni a jövő világban.” (Hajrojajs 10.)

*
Amikor az ember teremtéséről van szó Bereszisz szakaszában, a „vajjiczzer” (alkotta) szó két betűvel van írva, ez Ráv Nachmon szerint céloz arra, hogy két — jó és rossz — indulat (jéczzer) van az emberben. (Bróchajs 61.)

*
Ráv Gidl. Igen klasszikus mondás található tőle Nedórim 8. lapján, mestere Ráv nevében: Szabad az embernek esküdni arra, hogy valamely miczvót teljesíteni fog, amint ezt Dávid királynál találjuk a 119. zsoltárban: „nisbáti voakajémo... — esküdtem és teljesítettem parancsolataidat”. De hiszen, kérdi a Talmud, már amugyis meg van esketve erre a Szináj hegyéről? Mégis: szabad az embernek serkentenie magát az eskü által valamely nemes cselekedetre.

Elegáns kosztümöt, kabátot

készíték mérték szerint férfimunkával, kétszer próbálva 26 P-ért; ruhát 12 P-től; vászonkosztüm 18 P. Szabás, varrás, tanítás. (Szombaton zárva.)

EXCELSIOR nőruha-szalón, Petőfi Sándor-u. 5.

Tátralomnic! ארטה לנשר Lencz-penzió!

(Goldperger-villa.) Modernül berendezett szobák, fényes fekvés egy nagy park közepén. Egyenes kilátás a fogaskerekű-vasút tengerszem-állomására. Ia. ellátás és kiszolgálás. Szolid árák. Elő-utószobában armérséklés. Megnyílik június elején. Prospektust küld: A. Lencz, Kezmarok.

Dr. Glück Piroska internátusa

Ungváron (Uzhorod) Fincicky Mihály utca 5.

Polg. gimn. és kereskedelmi iskolai tanulók részére. Vallásferköcsös nevelés, szigorú felügyelet. Idegen nyelvek és zene oktatás. Nagyobb leányoknak továbbképzés, Orth. kóser konyha. Mérsékelt árák.

Jul. és augusztus hónapokban gyermeküdülés Bártfa fürdő. Fenyőerdő, strand. Angol, francia német és cseh nyelvkurzusokkal egybekötve.

BECKERT HUGÓ parókakészítő specialista

Speciális kivitel! VILDOB-UTCA 27 Speciális kivitel!
Elegáns paróka fejhez simuló hártayavékony szellős, csakis valódi prima hullámos hajból készítve.

Ujabb bécsi borzalmak

Rövid idej viszonylagos nyugalom után újból sajnálatos eseményeket jelentenek Bécsből. E hó 16-án hétfőn benyomult egy nemzeti szocialista csoport a Praterstrassei zsinagógába, ahol az ájtatoskodókat összeverték és kizavarták és a templomrendezést tönkretették. Másnap kedden a zsidóktól sűrűn lakott Leopoldstadtban számos utcában tettelegesen inzultáltak a zsidó járókelőket. Hét személyt, köztük két nőt oly súlyosan bántalmaztak, hogy orvosi kezelésük vált szükségessé. S.A.-legények ebéd-időben berontottak egy zsidó népkonyhába, ahol szegény emberek meleg levest kapnak, kidobták az ebédre jelentkezőket és a levest kiöntötték az utcára.

A híres Kotányi-paprika cégnek egyik tagja Bécsben élt és onnan intézte a világcég ügyeit. Ennek a bécsi Kotányinak tragédiáját hozzák most hírül. Nem politizált, csak élte a gazdag zsidó életét, ahogy azt abban az örökre elvesztett bűbajos világvárosban lehetett. Kotányit, a „paprikakirályt” egy alkalmazottja tette el láb alól. Volt nála évekig egy horogkeresztes érzelmű alkalmazott, aki a német bevonulás napján azonnal igényekkel lépett fel. Követelte, hogy Kotányi adja el neki üzletét. Kotányi a fenyegetésekre meg is állapodott vele egy bizonyos összegben, amely körülbelül az üzlet értékének 20—25%-a volt. Amikor a pénzt át kellett volna neki adni, megjelent rohamosztásokkal a vállalat irodájában és fizetés helyett elvitték Kotányit. Nem is került többé elő. Csak leblombázott koporsóban rettenetesen megkínzott holttestét kapta meg családja.

A bécsi „Agrarische Nachrichtenzentrale” közlése szerint a bécsi „Grossmarkthalle”-ben 269 vállalat volt, melyek közül 99 zsidó tulajdonát képezte. A zsidó üzleteket beszüntették és így összesen 170 üzlet maradt a vásárcsarnokban.

Egy külföldi orvos meséli mint szemtanu a köv. esetet: Az utcán nőkből álló „tisztogató csoport”, köröskörül örvendező tömege a bámulóknak. Az asszonyok egyikét az S.A.-ember leönti egy dézsával szennyes vízzel, amire az egyik báméskodó asszonyt hirtelen zokogás fogta el. „Ezt már nem vagyok képes látni” — mondta. Erre az S.A.-legény megragadta

a nőt a nyakánál fogva és őt is beletaszította a megkínzott asszonyok közé.

Az újból feléledt zsidóüldözés következménye, hogy a zsidók megrohanják a konzulátusokat és vizum után törekednek, mindegy hová: Mexikóba, Dél-Amerikába, vagy akár Ausztráliába.

Ezek az események annál érthetlenebbek, mivel Bűrkel helytartó szigorú rendre utasította hivatát, mondván, hogy a zsidókérdést majd ő fogja törvényesen megoldani. Még a zsidó kereskedőknek is kötelességük jelentést tenni, ha valamely SA-legénynek eszébe jut rekviráló célzat-

Lebovitsch Lipót

R. Előző Niszon Lebovitsch nincs többé az élők sorában. Elhunytával a budapesti orthodox-zsidó társadalom szegényebb lett egy derék, jószívű lelkes hitközségi taggal és egy jellegzetes egyéniséggel. A 75 éves korban elhalálozott férfiú kivált emberszeretete, jósága, szolgálatkészsége által. A szó szoros értelmében megvalósította a *Perek* intését: „Allandóan siess a miczvó után.” Ha Erecz Jiszroél ügyéről volt szó, ha szegény ember dolgában el kellett járni valahol, ha a háborúban a menekültek

HEIDEN JENŐ
OPTIKA — FOTÓ
Budapest, VII., Király-utca 21. szám.
Telefon: 1-381-10. Szombatorn zárva.

ארתה נשך
Karmel Friedmann
Pensió Józsefné

Budapest, Andrassy-út 43.
Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbussz-összeköttetés a város minden irányában.

Modern kényelemmel berendezett folyóvízes szobák, éjszórangú — kívánatra diétás — konyha.

Referencia:

Bpesti orth. rabbiság

tal megjelenni a kevés, ki nem ürfített üzlet valamelyikébe. A nyugalom azonban csak alig 2—3 hétig tartott.

A színházak üresen tátonganak, oly annyira, hogy rendeletileg hívtak fel minden bécsi polgárt, hogy májusban legalább egyszer menjen el színházba. Amit Bécs kulturában, művészetben képviselt, máris megszűnt s rövidesen erre a sorsra jut a tudomány is.

Valamelyes vigasztalást talán csak az nyújt, hogy a hitközség ismét megkezdte tevékenységét, már amennyire az adott körülmények között lehetséges.

ügységben kellett valamit csinálni: mindenütt ott lehetett látni fáradhatatlanul, agitálva, segítve, szervezve. A közösség ügyében dolgozott „beeműnő”, a szó szesz értelmében: hittel, hűséggel, vallásossággal, szilárdtsággal, optimizmussal. Optimizmus jellemezte egész tevékenységét. Sok üdvös terve hajótörést szenvedett a közönyösségen és a viszonyok mostohaságán, de ez nem törte meg, tovább dolgozott. Bármennyit csalódott, az embereket jóindulattal és jó oldaláról ítélte meg, mindenkor szem előtt tartotta közéleti tevékenységében az orthodoxia szempontjait, a zsidóság ügyét szolgálta mint lelkes szónok és pár évtizeddel ezelőtt, mint felekezeti lapszerkesztő is. A megdicsőült kiváló tagja volt a hitközségi választmányának, melynek gyászülésén óbudai Freudiger Ábrahám hitk. elnök emlékezett meg a zsidó *halál* érdekében szerzett nagy érdemeiről és emlékeztetést jegyzőkönyvileg megörökítették. Az orth. Chevra gyászjelentésében a „nagy stadion” jelzővel illette a megboldogultat, aki több évtizedes fáradhatatlan közéleti tevékenységével méltán rászolgált erre a titulusra. Temetésén rég nem látott nagy közönség vett részt. Képvisele voltak az összes zsidó közületek, ahol az elhunyt tevékenkedett, köztük a „Komaegylet” mely emberbaráti egyesületnek létrejöttében nagy része volt. Sussmann, Steif hitk. rabbik, Herskovits David rabbi és dr. Stern Simon búcsúztatták a nemes férfiút, akinek gyöngéd hitvese mindössze rövid pár hónapja hunyt el. „V'holach l'fonecho czülkecho, k'vajd Hasém jaaszfecho.” — הנציבה

A püspök titka

Elbeszélés a XVI. századból. Irta: Guttman József (Torna) 2

Mily nagy volt tehát a püspök meglepetése, amidőn azzal utasította vissza kérését a Gaon, hogy a zsidó vallás tiltja ennek a teljesítését. A püspököt ez végtelenül bántotta és nem tudta megérteni, hogy miért nem szabad egy nemzsidónak Mezüzet adni? A Gaon felvilágosította őt, miszerint a Mezüzo szent ereklye, amit zsidó módon kell tisztán megőrizni, melyre egy nemzsidó képtelen, úgyhogy nála tisztátlaná válik, mely nagy bűn, sőt ezáltal elveszti csodaerejét. De lehetetlen egy Mezüzet elhelyezni olyan szoba ajtaján, mely telve van szent képekkel, melyek a Mezüzevel ellentétes jelleggel bírnak. . . . és különben is minek kell a Mezüze, mikor a püspök hite szerint, a szentképek elegendők a ház megőrzésére. . . . A püspök azonban hallani sem akart erről, mert ha szentképek megis óvják a házat, miért nem volna neki megengedve házat duplán őriztetni? Különben is ezt követeli tőle a nagypapja és ha megjelent neki álmlában, bizonyára az Eg intése ez, amit kénytelen teljesíteni. . . .

A Gaon fáradozása tehát, hogy a püspököt tervéről lebeszélje, meddőnek bizonyult. Midőn a Gaon ezt látta, pár heti időt kért, hogy a kérdést alaposan át tanulmányozza, amibe a püspök beleegyezett. A Gaon nekilátott a tanulásnak. Jóllehet előre tudta, hogy erre nézve nincs engedelmény, másrésztől azonban tisztában volt azzal, milyen veszély fenyegeti a zsidóságot azon esetben, ha a püspök kérését elutasítja. . . . Ilyen veszély esetén talán helye van némi enyhébb megítélésnek a dologban. Az engedélyezett pár heti határidő csakhamar letelt de a Gaon nem tudott határozni. Elment tehát a püspökhöz és bejelentette neki, hogy hiába volt minden fáradozása, bölcseink álláspontja ebben igen szigorú. . . . A püspök ezt hallva, roppant nagy haragra gerjedt és így szólt:

— Jó! A zsidók nem akarják kérésemet teljesíteni és mindenféle kifogást keresnek. . . . De figyelmeztetem Önöket! Mostanáig mindig jó voltam Önökhöz, ha azonban felfingerelnék engem, megváltoztatom álláspontom és nagy hatalmam erejével kiüzetem innen az összes zsidókat. . . . Tudják meg tehát, mi a teendőjük. . . .

A Gaon előre látva a veszélyt, újból megkísérelt időt nyerni.

— Minthogy ez egy nehéz vallási probléma — szólt a püspökhöz — nem merem annak megoldását egyedül magamra vállalni. Ezért tehát felterjesztem ezt a kérdést a jelen kor legnagyobb tudósához.

A püspök eleinte hallani sem akart újabb halasztásról, végre azonban mégis beegyezett. A rabbi felterjesztette a kérdést a legnagyobb Gaon elé, egyszersmind hangsúlyozta azt a nagy veszélyt, mely elutasítás esetén fenyeget. A válasz azonban mégis elutasító volt, mivel ha megengedik neki a Mezüzet, féltő, hogy másnap már egy Tóratekereset fog kérni. . . . Midőn a Gaon a választ megkapta, óriási félelem fogta el. . . . Tudta, mi lesz ennek a következménye és minden tagjában reszketve jelentkezett a püspöknél, hogy a kapott választ neki továbbítsa. A püspök haragja nem ismert határt és a vonakodás láttára még erősebb lett nála a vágy a Mezüzet megszerzéséért.

— Bizonyára nagy ereje van a Mezüzenek a ház őrzésnél — gondolta — hogyha csupán önmaguknak akarják a zsidók azt megtartani. . . .

Végül még három napi határidőt adott a Gaonnak, hogy szerezzék meg részére a mezüzet, ellenesetben majd meg fogja látni, mire képes. . . .

Az utolsó 3 nap is elmúlt, de a püspök kívánsága nem teljesült. A Gaon már megbánta, hogy más tudós elé terjesztette a kérdést és nem saját felelősségére oldotta meg. Elbeszélte a dolgot a hitközségi elnöknek, aki szintén lehetetlennek tartotta megváltoztatni a legnagyobb Gaon döntését. . . .

A negyedik nap a püspök elhívatta a roshakólt és közölte

vele rendeletét, mely szerint 30 napon belül minden zsidó köteles elbagyni a várost és összes ingatlanait hátrahagyni. A többi ingóságok, pénz, ékszerek, két részre lesznek osztva. Egyik rész marad az állam részére, míg a másik részt mindenki magával viheti. . . .

A hitközség nagy szomorúsággal vette tudomásul a rendeletet. Általános böjtöt rendeltek el és éjjel-nappal imádkoztak, hogy az Eg elhárítsa felőlük ezt a szörnyű végzetet. Megkísérelték a püspök elé járulni és jótékonycélra nagyobb összeget rendelkezésére bocsátani és remegve kérelték, hogy vonja vissza a rendeletet. De hiába, a püspök hajthatatlan maradt és azt válaszolta, hogy most már a Mezüze megszerzése sem segít, mert ha ő akar, szerezhethet magának akárhány Mezüzet. Most már meg akarja büntetni a zsidókat macacságukért, amiért oly hálátlanok mutatkoztak, holott ő mindig jó volt hozzájuk. Mindig megvédte őket ellenségeikkel szemben, annyira, hogy szemrehányással illették őt e miatt és meggyanusították, hogy ő is zsidó. . . . Mindezzel nem törődött és mégis, most midőn egy csekélységet kér tőlük, mindenféle ürüggyel megtagadják tőle és ezért nem akarja őket tovább a városban tünni.

Midőn a zsidók látták, hogy a püspöknél kegyvesztettek lettek, az egek Urához folyamodtak segítségért, aki biztosan megsegíti őket szorongatott helyzetükben, ha azonban az Eg így rendelte el, szeretettel kell mindent fogadni és elviselni.

Minden előkészületet megtettek tehát a város elhagyására. Mindenki sietve lebonnyoltotta üzleteit, mindent pénzzé téve.

A város polgármesterével viszont megegyeztek szerződésileg, mely szerint a város kötelezettségét vállal a templom, bészhamidros és temetőnek karbantartásáért és felügyeletéért, hogy senki azokat ne bántsa és ne rongálja meg. Ezen kötelezettségért a város nagyobb összeget kap és továbbra is minden évben bizonyos összeget biztosítottak részére.

Igy multak a hetek és már csak egy pár nap hiányzott a kiüzetéshez. A zsidók ismét deputációk küldtek a püspökhöz, sőt a keresztény lakosság is panaszt emelt a kiüzetés ellen, mert félték, hogy a város ezáltal nagy kárt fog szenvedni, de a püspök nem akarta visszavonni a rendeletet.

*

Évtizedek óta töltötte be a püspöknél a titkári hivatalt, egy öreg pap. A titkár volt a püspök legfontosabb tanácsadója, az összes ügyeknek az ő kezén kellett keresztül menni, mielőtt a püspök elé került. Ha valaki a püspökhöz audienciára akart menni, nála kellett jelentkezni. Ez a titkár igen barátságos, szívec ember volt. Midőn a titkár értesült a rendeletről, ez borzasztóan fájdalmasan érintette őt és nagyon csodálkozott azon, hogy a püspök, aki mindig a legnagyobb egyetértésben élt a zsidókkal, hogyan lett oly hirtelen zsidógyűlölő. Egy alkalommal szóba is hozta a püspök előtt és megmagyarázta neki, milyen kegyetlenség az, a zsidókat így kiüldözni.

A püspök erre roppant haragos lett. Jól tudta, hogy a zsidók az utolsó percig fogják őt zaklatni a rendelet visszavonásáért, minek neki tehát egy olyan titkár, aki a zsidókkal tart. . . . És ezért igyekezett titkárát gyorsan elküldeni és helyette egy másikat vett magához.

Az új titkár egy fiatal pap volt, nagyon okos és erélyes, mindenki dicsérte őt. Fanatikus zsidógyűlölő a püspöknél különösen nagy előny volt.

— Oh, éppen ily ember kell most nekem — mondá magában —, aki még segítségemre is lesz, magamat a zsidókon megbosszulni. . . .

A fiatal pap alig pár nap alatt hamarosan kiismerte magát az összes irodai teendőknél. A püspök nagyon meg volt vele elégedve és midőn elbeszélte neki a kiüzetési rendeletet, a pap újjongott örömeiben és így szólt: „Ugy kell a zsidóknak, mert nem akarják elfogadni a keresztény vallást. . . .” A püspöknek ez nagyon jól esett és örült, hogy ily megfelelő titkárt kapott. A fiatal pap azonban *túl* okos volt. A kiüzetésnek örült ugyan, mert gyűlölte a zsidókat, de nagyon kíváncsi volt, miért határozta el magát a püspök ily lépésre, holott mostanáig meg-

MEGLEPŐ UJÍTÁS!

Piechnik és Mechtl

IV., Váci-utca 18.

A paróka már nem öregít, mert a legújabb modellek csinosak és fiatalosak. Csakis natur hullámos hajból a cég titkos eljárása szerint tökéletesen fejhez simuló hártavékony szélel készítve.

ELEGÁNS!

FIATALOS!

türte a zsidókat városában és békében élt velük, sőt szíveségeket is tett nekik.

Midőn tehát a zsidók ismét deputációt küldtek a püspök-höz és a titkár fogadta őket, kíváncsian érdeklődött az ügy előzményeiről, amire az elnök elbeszélte neki a Mezüző történetét. A titkár élénk figyelemmel hallgatta és kérte az elnököt, mutasson meg neki egy ilyen Mezüzőt, mert nagyon kíváncsi azt látni. Az elnök megmagyarázta neki, hogy azt minden zsidó ház ajtaján láthatja, mire a titkár megbeszélte vele, hogy majd késő

este észrevétlenül eltávozik a püspöki palotából és meglátogatja az elnököt, hogy megtekintse a Mezüzőt.

Még aznap este, midőn a püspök pihenőre tért és a palotára mély csend borult, a titkár észrevétlenül kiosont a kertbe és egy hátsó ajtócskán át az uccára érkezve, egyenesen a hitközségi elnök lakása felé indult. Az elnök már várta őt, bevázta a lakásba és megmutatta neki minden ajtófélfán a Mezüzőt. A titkár élénk érdeklődéssel figyelte azt, majd szívesen elkészönt. (Vége köv.)

HIREK NAPTÁR

Sabbos B'chükajszáj, Ijor 27, V. Perék.

— Rajs-chajdes bencsolás —

Gyertyagyújtás (Bpest) : 7.15

שנה kimenetele „ : 8.20

— Kedd: Rajs-chajdes Szivon —

סוף זמן קריאת שמע (Bpest) : 6.50

Tisztelettel felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, szíveskedjenek az esedékes előfizetési díjat azonnal beküldeni, hogy a lap szétküldésében ne álljon be fennakadás.

— A köv. hétfő: vezeklési nap. Az országos rabbibizottság rendelkezése értelmében — mint már megirtuk — hétfőt, május 30-át Erev Rajs-chajdes alkalmából a világzsidóság szorongatott helyzetére tekintettel vezeklési nap gyanánt kell megülni az egész országban. Reggel-este *Ovini-Malkéni* mondandó, továbbá 1—1 szefér 'Thillim recitálendő (utána a 119. zsoltárból a „*jisroel sadaj k'rá szoton*” szavak héber betűivel kezdődő strófiákkal). Aki nem bójtől, áldozzon jótékony célra. (*Pidjon nefes-t* minden családtagért külön-külön.) A rabbibizottság rendelkezése értelmében ezúttal rendezzenek „*Jajm kipür koton*”-üzentiszteletet olyan helyeken is, ahol ez egyébként csak Erev Rajs-chajdes Elülkor van szokásban.

— A kis zsidó és a bankigazgató. Egy técsői bankfiók árverést kért egy szegény técsői zsidó ellen, kinek 8 apró gyermeke van és semmi keresete nincsen. Könyörgött az árverés elhalasztásáért, hasztalanul kérte, hogy ne tegyék ki nagyszámú családját az uccára, a bank-

fiók hajthatatlan maradt. Erre a técsői zsidó elment Munkácsra, a bank központjába, ahol arról értesült, hogy a vezérigazgató egyetlen kisleánya súlyos beteg. Felkereste tehát Paluzsa igazgatót és arra kérte, halassza el az árverést és akadályozza meg, hogy apró gyermekeivel az utcára kerüljön és l'ten az ő gyermekén is megkényörül. Az igazgató megkényörült a técsői zsidócskán és személyesen garanciát vállalt az árverés elhalasztásáért. Másnap kislánya tényleg túl is volt a krízisen.

— A burgenlandi helyzet. A burgenlandi *Sevá K'hilla'sz* („Hét Község”) tekintetében a helyzet változatlan. Sopronkeresztur, Köpcesény és Lakompak zsidómentessé tétele után a többi négy községben — Nagymartonban, Boldogaszonyban, Kismartonban és Kaboldban — az első kiutasítások után még ottmaradt zsidóság kiutasítását már néhány ízben prolongálták és jelenleg az a helyzet, hogy bizonytalan időre felfüggesztették.

— Az erdélyi ortodoxiából. Mult héten ülésezett az erdélyi orth. központi iroda választmányja Kolozsvárott, Ullmann István nagyváradi hitk. elnök elnöklétével. A folyó ügyek letárgyalása után határozatba ment, hogy a megdicsőült Wessel Albert tordai főrabbi-elnök elhunytával megüresedett elnöki állást ősszel töltik be. Elhatározták továbbá, hogy az Iroda exoziturát állít fel Bukarestben, ahol az egyik megválasztandó alelnöknek laknia kell, a kormányzervekkel való állandó kontaktus biztosítása érdekében.

— Olasz luxusgözösök a tel-avivi kikötőben. A nagy olasz utasszállítógözösök „Gerusalemme” s „Galilea” a tel-avivi kikötőben kötnek ki, melyet a jövőben is rendszeres kikötőül fognak használni.

Magas Tátra! TÁTRALOMNIC! Magas Tátra!

Szigoruan orth. kóser TOBOVITS-PENSIO, Bugsch-villa

Kitűnő konyha, jó kiszolgálás, mérsékelt árak. Elő- és utószezonban 10% engedmény. Lakodalmak és bankettek elő-utószezonban legjobb kivitelben. Sovúajszkor minjon a házban. Közlelebbi felvilágosítás: Josef Tobovits, Tatranska Lomnica, Villa Bugsch. (Tel.: 38.)

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSEK

Budapest, Király utca 28.

Telefon 125-084

Brilláns, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek. — Saját műhely. — Brilláns, arany és ezüst beváltás.

Szombat- és ünnepnap zárva.

— Hat zsidó a délafrikai parlamentben. Johannisburgi távirat jelentése szerint a most lefolyt parlamenti választások során 6 zsidó képviselő lett megválasztva. Ezzel szemben az antiszemita nemzeti szocialista párt teljes vereséget szenvedett: egyetlen mandátumot sem kapott.

— A temesvári neológok tanulhatnak a pesti neológoktól. Egy erdélyi lap házassági rovatában egy esküvőről olvassunk, melyet f. hó 22-én vasárnap tartottak meg Temesvárott a belvárosi neológ templomban. Ezzel szemben dicséretre kell megemlékeznünk a pesti neológjáról, melynek templomaiban sem a *sz'firó*-ban, sem a „*Három Hét*” alatt nem tartanak esküvőket, ugyanúgy mint az orthodox hitközségben.

— A sziriai miniszterelnök köszönetet az amerikai zsidóknak. Jamil Mardam sziriai miniszterelnök az újságokban egy közleményt tett közzé, melyben az Amerikában élő sziriai zsidóknak elismerését és köszönetét fejezi ki a sziriai árvizkárosultak javára adományozott 30.000 frank segélyért, annál is inkább, mert az áldozatok között egy zsidó sem volt.

Fűzőt készít

legszébb kivitelben és jutányosan
STERNÉ Sip-u. 6. II. 1.
Lift. Telefon 135-460

Butor, új és használt,

hálók, ebédlők, modern kombinált és uri szobák nagy választékban, olcsón. Részletre is. Vétel, csere, eladás.

EISNER JENŐ

VI. Király-u. 86, Vörösmarty-u. oldal.
Telefon: 128-255. (Szombaton zárva.)

NISZEL

ORTH KÓSER

ÉTTEREM új helyisége
elegánsan, minden kényelemmel berendezve
Révay-ucca 14,
az Andrássy-úttal szemben.

Olcsó menürendszer.

Előfizetőknek nagy árengedmény.
Ebédtek házhoz szállítása.
Telefon: 124-061 és 129-601.

Kornitzer Béla: Beöthy László

A felsőház immár részleteiben is elfogadta a zsidójavaslatot. A zsidójavaslatból tehát törvény lett. S most, amikor ismét végigvontatom magam előtt a zsidójavaslatban elhangzott bizottsági és plenáris beszédeket, a tárgyilagos krónikás és szókimondó ember nyíltságával kell megállapítanom, hogy a szónokok zöme súlyos és kitörölhetetlen szegénybélveget nyomott a magyar zsidóság homlokára.

A felsőház keddi ülésének szónokai is, a zsidó Löw Imánuel és Láng Lajos kivételével, valamennyien elfogadták a zsidójavaslatot.

A zsidó törvényjavaslat tehát, amely a gyűlölet méhében fogant, egész parlamenti tárgyalásán magán viselte foganatásának bélyegét. Még ha a kormánypart mérsékelt elemeinek felszólalásait veszem, ha elemre bontom e beszédek szerkezeti atomjait, akkor mögöttük félreismerhetlenül ott találjuk a legerősebb lelki rugót, az antiszemitizmust, amely ma — sajnos — befészkelte magát már a legszabadelvűbb és legliberalisabb felfogású politikusaink lelkébe is.

A felsőháznak a zsidójavaslat iránti közömbössége és az a mód, hogy bizonyos elvi álláspontok koncedálásával már ki is merült minden argumentum a hazafias magyar zsidóság érdemei és jogállományai mellett, — méltán keltethetne aggodalmat a magyar zsidóság lelkében, akik oly bizakodással és várakozással tekintettek a felsőház mérsékli megnyilatkozása elé.

Nem lepődnek meg tehát, ha bizonyos köröknek a felsőház részéről előre beharangozott nagy módosításait, a javaslatnak teljes elvetését, vagy lényeges enyhítését illetőleg: most a felsőháznak egységes állásfoglalása után csüggedés és letargia ütne fel a fejét a magyar zsidóságban.

Ez az aggodalom szerény nézetem szerint a törvény megszavazása után sem indokolt. Aki, úgy mint én, közvetlen közelről szemléli a politikai élet zajlását, minden nüansznit rezdülését, az nem tudja kivonni magát a szubjektív hatások és impressziók alól, melyet a két Ház tagjai a törvények tárgyalása alatt reá gyakoroltak.

A folyósónak, a négyszemközti beszélgetéseknek, az úgynevezett kulisszák mögötti politikának mindig nagy szerepe volt a közéletben. És ez érthető is, hiszen az ember igazi énjé nem a szónokiaság pózában, nem a nyilvánosság előtti megnyilatkozásában mutatkozik meg, hanem a hangban, amely emberi érzelmeinek közvetlenségében egymás-kozt csendül ki. Ezek a közvetlen hallo-

mások, megfigyelések és észlelések sok-sok megnyugtatóval bíztatnak. A magyar közélet vezető rétegeiben egyáltalán nem harapódzott el a zsidógyűlölet hulláma, legalább is nincsen olyan hangulat, amelyet a „hallgatás fél beismerés” közismert axiómája alapján a közvéleményben feltételezünk.

A folyósói megnyilatkozásokban sok — mondhatnám — filőszemita hang is van, amely csak opportunitásból nem kap nyilvánosságot. De ugyanilyen békés, barátságos és valósággal aggódó arccal figyeltem meg a felsőház több ilusztris tagja között, akik Láng Lajos szép koncepciójú, bátor, érzéletes beszéde alatt teljes megértéssel bólogattak, helyeseltek. Amikor például Láng Lajos a zsidóság háborus hősiességéről és vesztéseiről beszélt, József főherceg — aki sürün jegyezgetett a szónok beszéde alatt — hirtelen felállt, odalépett Mikecz igazságügyminiszterhez és melléje ülve élénk beszélgetésbe bocsátkozott vele. Láng Lajos beszédét többek között Ravasz László püspök is megtapsolta. Templomi csend és mély megindultság volt a teremben, amikor a 85. évében levő Löw Imánuel beszélt. Nem lesz érdektelen talán feljegyezni, hogy az igazságügyminiszter édesapja, Mikecz Ödön udvari tanácsos, Nyiregyháza volt alispánja, a főrabbi beszéde alatt közvetlen eléje ült, hogy jobban hallhassa, miként érvel a zsidóság képviselője a javaslat ellen, melyet az ő fia terjesztett be.

Ha az arccokról olvasni lehet — mint ahogy lehet — akkor e személys impressziók alapján nyugodtan állapíthatom meg, hogy a felsőház inkább belső politikai kényszerűségből, a kormány pozíciójának megerősítése szempontjából mondotta ki a zsidójavaslatra az igent, mint meggyőződésből, vagy gyűlöletből.

Ha a felsőházhöz fűzőtt remények nem is váltak be, én ezekből a tényekből mégis nyugodtan konstruálom meg a lelki megnyugvást a felsőház és általában a magyar közélet prominenseinek belső habitusát illetőleg.

Nem tagadom, a felsőház iránti bizakodás érzésének felbresztésében csekélységemnek is nagy szerepe volt, mert hiszen mind a mai napig a felsőház részéről egyedül Beöthy László, a felsőház nagyteljesítő a lelnöke nyilatkozott el-

itélőleg a zsidójavaslatról és a „Pesti Napló” husvétai számában megjelent nyilatkozatában kijelentette, hogy a felsőház minden bizonnyal lényegesen enyhíteni fogja a zsidójavaslat drákói szigorát, melyre — amint mondotta — „nem szolgált rá a hazafias magyar zsidóság”. E nagyjelentőségű nyilatkozat kapcsán — mi tagadás — jogosultak voltak a remények. Sajnos azonban Beöthy kegyelmes urnak, Tisza István miniszterének kilátásba helyezett reménye nem ültött valóságos.

A felsőház nem enyhített, nem módosított, a felsőház mindent megszavazott. Amidőn Széchenyi Bertalan gróf elnök szavazásra szólította fel a méltóságos és kegyelmes főrendeket, az egész felsőház egy emberként állt fel, hogy megszavazza a zsidótörvényt.

Történelmi pillanat. Egységesen foglal állást a magyar felsőház a zsidótörvény életbeléptetése mellett? Nincs opposzió? Nincsen hang a főrangú társaságban a magyar zsidóság mellett?

Amuló szemeim egy — mondd és írd — egy ülő keresztény főrendre lettek figyelmesek. (A zsidó Láng Lajoson kívül.)

A jobboldal első padsorában egyetlen öreg úr nem szavazta meg a zsidótörvény javaslatot, s ez az ur Beöthy László volt.

Az újságról padsorokon végigfut a meglepetés moraja. A felsőház alelnöke nyíltan demonstrált a javaslat ellen.

Megható és felejtethetetlen kép ez, amely aranybetűkkel kívánkozik a zsidó történetírás legjelentékenyebb lapjaira.

Nem tagadom, egy kicsit szerény sikeremnek is tudtam be, hogy a kegyelmes úr, a békebeli magyar ur páratlan notabilitásával, de nem várt lovagi gesztussal mintegy parafálta említett nyilatkozatát, amelyért a szélsőséges és nyílt sajtó a rágalom és becsmérlés vádjával illette.

Én ezuttal sem tudom másképp befejezni cikkemet, mint ahogy az omnópus Beöthy-interjunál tettem:

„A magyar zsidóság ne veszítse el jobb jövőbe vetett hitét, bizakodását, ameddig a lázítás és a gyűlölet demagógiái mellett Beöthy Lászlók is vannak...”

Orth. kóser Schreiber-penzió, Stary Smokovec. Tel. 43

Orth. kóser Villa Erika, Tatr.-Lesna. Tel. 28

Elsőrendű házak minden komforttal. Egész éven át nyitva. Szobarendelés előre. Elő-utószezonban mérsékelt árak. Bővebb felvilágosítást nyújt: SCHREIBER MÓR, Stary Smokovec. (Ó-Tátrafüred) Telefon: 43.

— A munkácsi *Jahrzeit*. Szerdán, Szivon 2-án lesz a megdicsőült munkácsi főrabbi első *Jahrzeit*-je.

— „A magyar zsidóság új útja.” A zsidótörvénnyel kapcsolatban ilyen című füzetben adta ki állásfoglalását a Magyar Cionista Szövetség. A füzet természetesen cionista szemzőből tárgyalja a kérdést, mindazonáltal figyelemreméltó momentumokat találhat benne a nem-cionista is. (Kapható 30 fillérért a trafikokban.)

x „Laj nitno Tajro elo Pajchlé hamon!” Minden zsidó háztartás használjon MANNA-cikoriát!

— Halálest. A hazai orthodox zsidóság ismét szegényebb lett egy kiváló egyéniséggel. Láng Arnold kemecsei fakereskedő, a Nyírség zsidóságának köztitelében álló alakja 78 éves korában váratlanul elhunyt. A megboldogult mint az orthodox országos képviselő tagja, az orth. közeletben is szerepet játszott és különösen a háború alatt számos nagy akciót indított el a ninestelenek felszámolására. A kemecsei hitközségnek több mint 20 éven át volt elnöke. Ő építette fel saját költségén a Talmud-tóra épületét is és se szeri se száma a sok jótékonyagnak, melyet élete párjával együtt gyakorolt. Szívügye volt s Talmud-tóra, a *Tinajkajsz sel Bész-Rabbon*, akik most megindultán állták körül jötevőjük koporsóját. Temetése óriási részvét mellett folyt le Lag-Boajmerkor a Nyírség valamennyi rabbi jelenlétében. Jelen volt a tassi Rebbe is, de beszédet csak a kemecsei főrabbi, valamint unokája Habercfeld Fegyvernekről és rokona Kornitzer Salamon a Központi Bizottság tagja mondtak. Nagy és előkelő rokonság gyászolja. — **הנביה**

Brillánsékszerek olcsón, elsőrendű aranyáruk, órák, nagy választékban. Streicher Béla, VI. Teréz-körút 31. Telefon: 310-879. Szombaton zárva.

PARÓKÁT

legszebb kivitelben készit hullámosított hajból; javítást, ondulást olcsón vállal

HEISZ JENŐNÉ

parókakészítő és női fodrász, Budapest, VI. Vasváry Pál-u. 4.

Budapesti orthodox izraelita leányinternátus

Miniszterileg engedélyezett leánytovábbképző, vallásos zsidó nevelés, kereskedelmi képzés. Idegen nyelvek. Iparművészet. Általános művelődés.

Felvilágosítás: STERN MAGDA tanárnő, Bpest, VII. Damjanich-u. 18. V. em. 9.

Hajszálak végleges kiirtása villannyal, szépségápolás, szemölcsirtás:

Pollák Sarolta kozmetikus. Andrassy-út 32

Miracle szépségápoló szerek, Miracle szőrtelenítő (házi kezelésre), szétküldeés utasítással. Tanítványképzés.

Pályázatok

MAKÓI ORTH. IZR. HITKÖZSÉG.

אקרויט דקהלתנו יצי חלמי ביום הועד של א' בחדת הריצה דסיק למלא מקום הדומיין שנשאר מנוי עיי סטירה רוב הנאון ההסיד המנה מיה חיים יודא דייש זצ"ל באופן שמבקשים בחור כהלכה בתורה ויראה ובחסידות, בן גדולים ואורח הארץ, אשר יהי ראוי לאיצטלא הואח למלא מקום גדולים, שישא את בח הרב הנאון המנהל חשוכות נערכות על כתובת אלמנת הרב ז"ל: זאב צבי מאנטאגן שלמה רובינשטיין סגלרהיק. סגלרהיק.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P, azonfelül soronkint 1 P)

Gréger Margit Balmauzváros és *Fischer Andor* Budapest jegyesek.

Stern Lilly Bpest és *Rubin Miklós*, a budapesti orth. hitk. tisztviselője jegyesek. (Gratuláció Akácfa-u. 59. III. 1.)

Blau Bella Salgótarján, *Weingarten David* Ujpest jegyesek. (Az ujpesti T.B. sziv. gratulálja szeretett elnökét.)

A legnemesebb értelemben vett orthodox társadalmi ünnepet jelentett Sussmann budapesti orthodox hitk. rabbi Mirjam leányának egybekelése Lag-Boajmerkor a szabadkai főrabbi fiával, Deutsch Akibával (Trieszt). A hitközség összes tagjai kifejezték lelkipástoruk előtt szerencsekívánataikat és örültek, hogy megmutathatták szeretetüket és nagyrabecsülésüket ily örvendetes alkalommal. A lakodalmi díszvacsorán 14 beszéd hangzott el; a völgegy a szombati „sevá bróchajsz” alkalmával gyönyörködtette a hallgatóságot éles psettiljével. Az egész fővárosi orth.-zsidó társadalom szerencsekívánatai kísérik az új párt jövendő életútjára.

נתכבד בזה לקרא בקריאה של היבה לכך יודינו ליקח הגל בשמחתנו ליום חתונה בנו הב' החתן מיה אהרון יי עבין הבתולה הכלה מרת אסתר ריזל חנה שתהי אייה כשטויים ביום ה' במדבר הבועל בשעה 2 אחר הצהריים בעיר שא' א' העלי יע"א מרדכי רון ע"ז זרה מיללער ע"ז ראדהך. ש' א' איהעל.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárak legmegfizhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETNER IMRE**, Ujpest, Király-u. 47. Budapesti telefon 2—945—60. Ékszerüzsdetog.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjazása: Minden szó egyszeri beiktatása 16. vas-tagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbelyegekből is.

MALOM-szakmában gyakorlattal bíró, szombattartó állásban levő fiatalember, állását változtatná. Jelige: „Azonnalra”.

SOPRONI uricsalád, nyaralásra elfogad fiatal leányt, fizető vendégül. Jelige: „Német társalgás”.

BÓCHEREK az egri orth. főrabbinátusnál felvételnek, irományok oda küldendők. Kosznapokról gondoskodva lesz. Cím: Orth. főrabbinátus, Eger.

Jelígés hirdetések feladónak címét díszkrécióban tartjuk.

NAGYOBB alföldi városban jömeneteli festéküzlet családi okok miatt azonnal átvehető. Jelige: „Biztos egzisztencia.”

MÁTRAFÜREDEN megnyitott az elismert első orth. kóser KLEIN PENSIO Folyóvízes szobák. Olcsó előszeszóni árak. *Sovüajszra elfogad előjegyzést.*

ORTHODOX jobb családból való megbírható leány vagy özvegy asszony háztartásba kerestetik. Gold Ferenc, Nemeskér, p. Lövő, (Sopron megye.)

MALOM- és terményszakmában jártas fiatal kereskedő jó környéken levő malom vezetését haszonrészesedés mellett elvállalná. Jelige: „Malom és termény”.

Jelígés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

MÁTRAFÜREDEN megnyitott a MANDL PENSIO a strand és Mavart közelében. Kitiűnő orth. kóser konyha. Előszeszóni olcsó árak.

BETEG asszony 5 gyermekkel jószívű emberek segítségét kéri, hogy lakáshoz juthasson. Münz Salamonné, Kisdíófa utca 5. fsz. 5.

UJHUTA klimatikus gyógyhely. (700 m.) Május 15-én megnyitlik a Joli-vilában az orth. kóser penzió. Kívánatra prospektus. Printz Lajos, Miskolc, Kazinczy-utca 6.

CSERÉBE adnám leányomat Bpestre, csakis leányért orth. uricsaládhoz. Előszeszóni ellátással. Jelige: „Tiszaparti városba.”

Gyermeküdülés Mátrafüreden!

Junius 16-án vérszegény ideges gyermekeket vinnék üdülésre. Bőséges ellátás, vallásos nevelés, pedagógiai fellgyelet. Érdeklődés:

GRÜNWARD MÖR, áll. tanító, EGYEK, (Hajdu m.)

Felelős szerkesztő és kiadótlaladonos: **GROSZBERG JENŐ**

Klein S. nyomda, Bpest, VI. Lovag-u. 14. Telefon: 1-111-95.

Ünnepi kettős-szám

Budapest, 1938. Junius 3.
5698. Szivon 4.

שמחת יום טוב

XIV. évfolyam, 21-22. sz.

אללנעמיינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:

Groszberg Lipót זצ"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VI., EÖTVÖS-UTCA 26/C.

Telefon: 1-238-08. Csekk számla: 50.791.

Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti:

Groszberg Jenő

A kinyilatkoztatás igéi a zsidó családban

Irta: Óbudai Freudiger Ábrahám, a budapesti orthodox izraelita hitközség elnöke

Templomi ájtatosságunknak egyik lélekemelő jelenete, amikor a Tóra felolvasása után felemelik a szent tekercset, a közönség felé fordítják és felhangzik a szó: „Ez a Tan, amelyet Izrael elébe terjesztett Májse”.

És a kinyilatkoztatás az egész emberi társadalomhoz szól: „Ime, ez a Tan”, amelynek eszméi és erkölcsi szerint kell a világnak felépülni, ha csak nem akarja erkölcsi tartalmát elveszteni. Ennek a Tórának, ennek a kinyilatkoztatásnak esküdt hűséget a Szináj hegyén a mi közösségünk, amelynek azóta sincs más erőssége, mint az a 22 betű, amelyből összetevődik a Tórának a nyelve, a szent nyelv. Csak ezzel a 22 betűvel győzhetjük le ellenségeinket a Tórának a nyelve, a szent nyelv. Csak ezzel a 22 betűvel győzhetjük le ellenségeinket a Tórának a nyelve, a szent nyelv. Csak ezzel a 22 betűvel győzhetjük le ellenségeinket a Tórának a nyelve, a szent nyelv.

A Tórának 5845 verse és 792.077 betűje van, de ez a két nagy szám még töredékét sem mutatja azoknak a vértanúknak, akik odaadták érte életüket. A vértanúság kíséri Izraelt, mint az árnyék a fényt. Ebből a vértanúságból, ebből a megpróbáltatásból a mai időben súlyos osztályrészünk jutott. Mintha *Joél* próféta-nak (I. fej. 2.) a pusztító sáskajárásról szóló leírása megvalósult volna: „Hallgassatok csak ti öregek, figyeljétek ország összes lakói, vajjon történt-e ilyesmi a ti időtökben, vagy apátok idejében?” Egykoron menydörgés és földrendezés közepette nyilatkozott meg az Igazság és a Szeretet, most azonban a felületes jelszavak menydörgés szava és az erőszakos feldulás földrendezése, új pogányság igéjét akarja revellálni az emberiségre.

Bajaik, megpróbáltatásaink, szenvedéseink mélységéből, ünnepünk a Szináj hegyének ormára akar vezetni bennünket, ahol elhangzott a Szó, amely lehajtottá az eget a földre **למיני** **ארכין** **די** **שמיה** **למיני** és örökkévaló eszmei erkölcsi tartalmat adott a gyenge, mulandó, kicsiny emberi létnek, hogy erőt, lelkesedést, megerősödést juttasson nekünk. Hogyan is örülnénk a kinyilatkoztatásnak, a kivá-

lasztottságnak, amikor ez számunkra annyi szenvedésnek az oka? Hogyan lehetnénk büszkéek a Szináj hegyén fellobbant fény sugárzására, amikor valóra vált bölcsseink ama szójátéka, hogy a Szináj hegye emlékeztet a gyűlöletre, mert innen kezdve gyűlölet lett a zsidóság sorsa... De éppen a Szinájhoz, a kinyilatkoztatás színhelyéhez fűznek bölcsseink oly tanítást, amely számunkra irányítást és jelzőt jelent. Azt mondja a Midras (Bamidbar Rabbo 13): „Tóvajr és Karmel nagy hegyei szerették volna, hogy róluk hangozzék el az erkölcsi világepítő kinyilatkoztatás *Sovüajsz* ünnepén, de l'ten a szerény Szináj hegyét választotta.” Bölcsseink e kijelentése ráirányítja figyelmünket arra a két grandiózus bibliai történetre, amelynek színhelye volt a Tóvajr és a Karmel hegye. Előbbi hegyen ütközött meg a *Debóra* prófétanő által lelkesített zsidó sereg *Sziszróval* és nagy győzelemmel visszaszerezte a nép szabadságát. Később pedig a Karmel hegyén manifestálta *Élijóhü* próféta az Egyetlen hitének tisztaságát és csodaterelő hatalmát a pogány próféták a bálványáldozások népámitásával szemben és az egybegyűlt nép nagy lelkesedéssel kiáltotta, „Az Örökkévaló: az l'ten”. Nem eme történelmi színhelyeken nyilatkozott meg az l'ten, hanem a Szináj hegyén, amely egy része a *Majrijo* hegységének, ahol Ábrahám fel akarta áldozni l'tennek hívására az ő fiát (Taanisz 16, Rasi). Amikor l'ten éppen itt adta a Tórát, arra akart bennünket tanítani, hogy — az az igazi helye a kinyilatkoztatásnak, ahol az apa fel akarja áldozni a fiát, ha úgy érzi, hogy emberi érzelmeit el kell nyomni az Örökkévaló akaratával szemben, a fiu pedig önfeláldozásra képes, amikor szó van az l'teni akarat teljesítéséről. Nem azt a hegyet választotta, ahol a pompás, üntudatos szervezetség *lever* Izrael ellenfelét és nem az a hely lett kinyilatkoztatásra, ahol a lo-

gógó buzgóság végetvet a pogányságnak, hanem az a hely lett a kinyilatkoztatás helye, ahol: a család az l'tenbe vetett bizalomnak s önfeláldozásnak szentélye és iskolája lesz.

Bölcsseink magyarázata szerint a *Majrijo* szó jelenti a félelmetességet (*majre*) és jelenti az oktatást (*hajroö*). Jelenti azt, hogy a Tóra népet félelmetes megkísértések rázzák meg, de egyszersmind arról is szól, hogy a *Majrijo* hegyén történtek, irányítást jelentenek a következő ezernyi nemzedéknek. **Nehéz** időket élünk, minden nap újabb és újabb megpróbáltatást jelent számunkra, keressük az utat, amely fennmaradásunkhoz vezet, gondolkodunk azon, mi fog bennünket megtartani a nagy viharok közepette. Gondolunk arra, **ami** Tóvajr hegyén történt, emlékezzünk **arra**, ami Karmel hegyén játszódott le, fontos a céltudatos szervezkedés, a közösség megszilárdítása, fontos a vezérek következetes buzgólkodása, de legfontosabb az a tanulás: a kinyilatkoztatás azon a helyen csendült meg, ahol az apa képes volt feláldozni fiát l'tennek és ahol a fiú képes volt önfeláldozásra.

A zsidóság fennmaradásának legbiztosabb záloga a zsidó családban van, ahol szülők és gyermekek a Tóra törvényeit követik,

ahol felhangzik, mint egykoron a Szináj-nál a kinyilatkoztatás igéje, amely erősít, bátorít, vigasztal, felemel, megacéloz.

Ennek az igazságnak a megszilárdítására hív fel bennünket a kinyilatkoztatás napja és felébreszti bennünk azt a reményt, hogy megint úgy lesz, mint egykoron a kinyilatkoztatásnál: „Az Örökkévaló Szináj felől jött, Széirből ragyogott, Poron felől sugárzott”, hogy a nyugatról jövő hajók, a keletről fenyegető szenvedések felleget beragyogja ismét az évezredek óta a maga teljes rádiumerejében sugárzó Tórafény, amelyről hódoló szeretettel emlékezzünk meg *Sovüajsz* gyönyörű ünnepén.